

Russocki, Stanisław

"Deutsche Agrargeschichte vom Neolithikum bis zur Schwelle des Industriezeitalters", Edith Ennen, Walter Jassen, Wiesbaden 1979 : [recenzja]

Przegląd Historyczny 74/4, 806

1983

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

kach uczestników sejmiku polskich historyków już w trakcie jego obrad. Opóźnienie zawinione zostało zresztą i przez organizatorów, którzy nie dostarczyli redakcji kompletu materiałów. W tej sytuacji drukowana dokumentacja katowickich obrad nie jest i nie będzie już chyba pełna.

Niezależnie od swej wartości teksty publikowane w niniejszym tomie są także świadectwem czasu, który wydaje się bardziej odległy niż wynikałoby to z daty ich powstania. W dziale „Referaty plenarne” przedrukowano przemówienie prof. Henryka Jabłońskiego, Przewodniczącego Rady Państwa PRL, wygłoszone z okazji otwarcia zjazdu oraz referat Jaremy Maciszewskiego pt. „Rola kultury w tworzeniu się nowoczesnego narodu polskiego”. Dalszy ciąg to skrócone zapisy bądź pełne przedruki referatów wygłoszonych podczas obrad sekcji II („Naród—klasa—partia”) oraz IV („Człowiek a środowisko przyrodnicze — lasy i wody w rozwoju cywilizacji”). Dołączono do nich sprawozdania z dyskusji w sekcjach I, II i IV oraz z sympozjów.

A. S.

Edith Ennen, Walter Janssen, *Deutsche Agrargeschichte vom Neolithikum bis zur Schwelle des Industriezeitalters*, F. Steiner Verlag, Wiesbaden 1979, s. XI, 273 = Wissenschaftliche Paperbacks 12, Sozial- und Wirtschaftsgeschichte, hrsg. von Hans Pohl.

Jest to kolejny tom serii interesujących opracowań syntetycznych z zakresu dziejów społeczno-gospodarczych powszechnych i niemieckich. Jako tom pierwszy serii ukazało się w 1973 r. opracowanie E. Kleina poświęcone niemieckiemu rolnictwu doby industrialnej. Rok potem wyszła E. Bleicha prezentacja epoki merkantylizmu (t. 3), a w 1979 r. w opracowaniu G. Alföldy historia społeczna starożytnego Rzymu (t. 8).

Prezentowana tu publikacja powstała w wyniku współpracy archeologa (W. Janssen) i mediewisty (znanej badaczki dziejów miast E. Ennen). Otwiera tom dwudziestostronicowe wprowadzenie charakteryzujące podstawowe źródła dziejów agrarnych oraz metody ich interpretacji. Dalsze wywody autorów podzielono na dziesięć chronologicznych rozdziałów poświęconych epokom — neolitu, brązu, wczesnego i późniejszego żelaza, rzymskiej, plemiennej germańskiej, czasem — Merowingów, Karolingów i Ottonów, rozwiniętego i późniejszego średniowiecza, wreszcie schyłkowi tej epoki i zaczątkom nowożytności (do XVII w.). Wykład odznacza się jasnością, zwięzłością, dyskursywnością, ostrożnością w formułowaniu uogólnień, wreszcie dbałością o ukazywanie regionalnego zróżnicowania poszczególnych zjawisk. W rozdziałach traktujących o czasach „historycznych”, czyli poświadczonych tekstami pisanymi, w oddzielnych paragrafach omówiono kwestie, dla których naśladowałości materialne stanowią podstawowe źródło, jak np. osadnictwo, układ gruntów, wytwórczość. W rozdziale ostatnim znajdujemy nawet próbę rekonstrukcji kultury chłopskiej. Wywody autorów uzupełniają zwięzły (aż nazbyt) zestaw literatury, przypisy umieszczone na końcu tekstu (w liczbie znacznej, bo 632), odsyłające przeważnie do dalszych, nieuwzględnionych w spisie publikacji, wreszcie 23 rysunki, plany i mapki. Lakoniczność tekstu oraz jego nasycenie materiałem informacyjnym czyni z książki nie tylko wprowadzającą syntezę, ale również podręczne *memento* dla badaczy, szkoda tylko, że nie zaopatrzone w indeksy, zwłaszcza nazw geograficznych i podstawowych terminów.

S. R.